

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса
Шевченка**

Кафедра української філології та суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар М.Б. Боднар

сергій 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія української культури

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **014.02 Середня освіта (Мова і література (польська))**

за освітньо-професійною програмою **Середня освіта (Мова і література (польська))**

Кременець- 2019

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української культури» для студентів з галузі 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.02 Середня освіта предметною спеціалізацією 014 Середня освіта (Мова і література (польська)) за освітньо-професійною програмою бакалавра. – 31 серпня 2019 р. – 16 с.

Розробник: Стронський Г. Й., д.і.н., професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української філології та суспільних дисциплін

Протокол № 1 від. 31 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри О. В. Васишин

1. Вступ

Навчальна дисципліна «Історія української культури» є однією із нормативних навчальних дисциплін циклу загальної підготовки для спеціальності 014.02 Середня освіта предметною спеціалізацією 014 Середня освіта (Мова і література (польська)), яка викладається на II курсі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.02 Середня освіта (Мова і література (польська)) Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		4-й	4-й
		Лекції	
		18	6
		Семінарські	
		18	4
		Лабораторні	
	-		
	Самостійна робота		
	54	80	
	Індивідуальні завдання:		
	Вид контролю: залік		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,5			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 3/54 (40 % /60%);

для заочної форми навчання – 11 % до 89 %.

Студенти повинні оволодіти наступними **компетентностями**:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2 Здатність навчатися та самонавчатися.

ЗК3 Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.

ЗК4 Здатність до планування та розподілу часу.

ЗК5 Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН4. Демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику.

ПРН8. Демонструвати уміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері загальних і професійно-орієнтованих дисциплін при розв'язанні соціально-професійних завдань, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

Метою курсу є формування стійкої системи, яка включає: основні поняття теорії культури та мистецьких явищ, базові знання про культурні віхи в історії української культури, їх ознаки та характеристики, а також дозволяє зрозуміти процес формування та розвитку української культури як європейської культури світового значення.

Основними завданнями, яку ставить навчальна дисципліна є:

- ознайомити студентів з теоретичними аспектами історії української культури;
- визначити особливості історичного розвитку української культури протягом століть;
- висвітлити основні причинно-наслідкові зв'язки формування тих чи інших культурних епох та явищ;
- проаналізувати та висвітлити розвиток сучасної української культури через ретроспективну історичну призму.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Основні етапи розвитку української культури: від зародження до сьогодення.

Тема 1. Витоки української культури (2 год.)

Передумови формування української культури; культура пізнього палеоліту: загальна характеристика ранньопервісної общини пізнього палеоліту, поселення, предметне середовище, мистецтво; неолітична революція в Україні: побут неолітичного населення України, духовна культура, культура енеолітичного періоду; матеріальна культура землеробів та скотарів: духовна культура та мистецтво, зооморфізм та антропоморфізм первісного мистецтва.

Тема 2. Особливості культури періоду Київської Русі і Галицько-Волинського князівства (2 год.)

Загальна характеристика періоду; розвиток освіти, писемності та літописання на Русі; книжковий обмін та книгозбірні; архітектура та будівництво Київської Русі; декоративне та образотворче мистецтво Київської Русі; монументальне та прикладне мистецтво; іконопис, книжкова мініатюра; побут Київської Русі; наука та філософські уявлення.

Центри становлення культури в Галицько-Волинському князівстві: міста, княжі двори, метрополії; особливості літописання та освітньої діяльності в Галицько-Волинському князівстві; основний репертуар рукописної книги; особливості будівництва в князівстві: храмове, замкове та містобудівництво ГВК; література пізнього середньовіччя: Галицько-Волинський літопис; пісенний та музичний фольклор; церковний спів, побутова пісня та музичні інструменти; образотворче та декоративне мистецтво ГВК; розвиток науки.

Тема 3. Розвиток культурного життя наприкінці 14 – 16 ст. Європейські впливи (2 год.)

Загальна характеристика періоду; роль шляхти та магнатів у розвитку культури; Розвиток освіти на українських землях: православні та католицькі школи; початки книгодрукування: друкарня Ш.Фіоля. Ф. Скорина; друкований трактат Ю. Дрогобича; рукописна книга: літописання; будівництво та архітектура: забудова міст, православні храми та особливості архітектури пізньої готики; філософська та науково-природнича думка в 15 столітті: київський гурток книжників; філософські аспекти перекладної літератури; особливості книжкової мініатюри, скульптури та іконопису; становлення театру: ігри та обряди, скоморохи, літургійне дійство.

Тема 4. Розвиток української культури у 17 – 18 ст (2 год.)

Структура Києво-Могилянської академії; виховні принципи та

навчальний процес в академії; міжнародні зв'язки академії з Московською державою, Валахією, Молдовою, Сербією та іншими державами; особливості козацького літописання; особливості архітектури козацької доби: українське бароко; театральне та образотворче мистецтво в Україні; освіта та література; архітектура та образотворче мистецтво; музичне життя в Україні. роль І. Мазепи та П. Могили у становленні культури. Філософ Г.Сковорода. Іоан-Георг Пінзель.

Тема 5. Українське національно-культурне відродження у 19 ст. (2 год.)

Становище української культури та науки в 19 ст.: організація науково-мистецьких товариств; культурно-освітні заклади та їх роль у розвитку культури: реформа освіти: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки в Україні, «Просвіти» та їх роль у культурному процесі; розвиток музичного та образотворчого мистецтва; література; архітектура тощо.

Тема 6. Українська культура в умовах радянської влади 1921-1939 (2 год.)

Особливості культурно-мистецького процесу в Україні; радянська українізація та культурна революція; освіта та наука; художня культура Розстріляного Відродження: особливості літературного життя; мистецтво: живопис, скульптура, архітектура, музика, театр та кіно.

Тема 7. Особливості культурного життя на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (2 год.)

Розвиток українського шкільництва і боротьба за нього; церква і українська культура; літературний процес – Б.І.Антонич; Львів, Чернівці як головні осередки культури; С.Крушельницька; НТШ і його досягнення.

Тема 8. Українська культура у післявоєнні роки (2 год.)

Стан української культури в період «хрущовської відлиги»; особливості розвитку освіти: вища школа; література, театр та кіно, музика; розвиток архітектури та мистецтва.

Тема 9. Здобутки і проблеми української культури у часи незалежності (2 год.)

Становище української культури у незалежній державі; архітектура та образотворче мистецтво; розвиток музичного та театального мистецтва; становище українського кінематографу, телебачення, радіо тощо. Проблеми мовно-культурні у різних регіонах. Культурні досягнення української діаспори.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	У тому числі					усього	у тому числі				
		го	л	п	ла а б	ін д .		л	п	ла б	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку української культури: від зародження до сьогодення												
Тема 1. Витоки української культури	10	2	2			6	13	2	2			9
Тема 2. Особливості культури періоду Київської Русі і Галицько Волинського князівства	10	2	2			6	9					9
Тема 3. Розвиток культурного життя наприкінці 14 – 17 ст. Європейські впливи	10	2	2			6	9					9
Тема 4. Розвиток української культури у 17 – 18 ст	10	2	2			6	9					9
Тема 5. Українське національно-культурне відродження у 19 ст	10	2	2			6	13	2	2			9
Тема 6. Українська культура в умовах радянської влади 1921-1939	10	2	2			6	9					9
Тема 7. Особливості культурного життя на західноукраїнських землях у міжвоєнний період	10	2	2			6	9					9
Тема 8. Українська культура у післявоєнні роки	10	2	2			6	9					9
Тема 9. Здобутки і проблеми української культури у часи незалежності	10	2	2			6	10	2				8
Усього годин	90	18	18			54	90	6	4			80

5. Тема семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сільська, міська і церковна культура Київської Русі	2
2.	Європейські впливи на розвиток культури у 15-16 ст.	2
3.	Освіта, література і мистецтво у 17-18 ст.	2
4.	Культура у формуванні модерної української нації у 19 ст.	2
5.	Українська культура на зламі 19 – 20 століть	2
6.	Українізація по радянськи «розстріляне відродження»	2
7.	«Відлига» в українській культурі 50 - 60-х років	2
8.	Політика в сфері культури в незалежній Україні.	2
9.	Кременець у культурній історії України	2
	Всього	18

6. Методи навчання

читання лекцій із застосуванням технічних засобів навчання, перегляд тематичних фільмів, робота з іншими видами відеоматеріалів та електронними ресурсами.

7. Самостійна робота

Самостійна робота є формою організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Вона передбачає створення умов для найповнішої реалізації творчих можливостей студентів, розвитку їх самостійного мислення та формування вмій науково-дослідницької діяльності. Самостійна робота також передбачає здійснення контролю за рівнем засвоєння студентами навчального матеріалу та надання їм методичної допомоги зі сторони викладача.

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку теоретичних питань курсу, критичне осмислення основної та додаткової літератури, першоджерел
- вивчення тем, що винесені на самостійне опрацювання
- укладання таблиць, схем, відеопрезентацій тощо.

8. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Знання студентів оцінюється з самостійної роботи за наступними критеріями:

- «відмінно» - студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, чітко володіє понятійним апаратом, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання завдань;

- «добре» - студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, орієнтується в понятійному апараті, спостерігаються незначні труднощі у формулюванні висновків;

- «задовільно» - студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання, не досконало володіє основними поняттями навчальної дисципліни, студент використовує знання в стандартних ситуаціях;

- «незадовільно» - студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів дисципліни.

9.Схема оцінювання самостійної роботи студента:

№ п/п	Критерії оцінювання самостійної роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибоке розкриття проблеми, обґрунтування власної позиції	5
2	Ґрунтовне розкриття проблеми	4
3	Тема розкрита неповно	3
4	Компілятивна робота	2
5	Розкрито лише окремий аспект	1
6	Робота не зарахована	0

10. ІНДЗ у формі мікропроектів

1. Як Ви оцінюєте мовну ситуацію в Україні на сучасному етапі? Проаналізуйте стан справ.
2. З'ясуйте відмінності наукового й релігійного світоглядів.
3. Охарактеризуйте етапи ринкової трансформації та стан науково-технологічного комплексу України.
4. Назвіть зміни, які сталися в освітянській галузі за роки незалежності України.
6. Який вплив здійснює глобалізація на інтелектуальний і культурний розвиток світу.
7. Християнське мистецтво: український іконопис Х-ХХст.
- 8.Зародження та становлення українського театрального мистецтва. Вертеп, шкільна драма.
- 9.Сучасне українське театральне мистецтво: драматургія, театр, режисура.
- 10.Українська скульптура: від давнини до сучасності.
- 11.Промисли та ремесла в Україні.

12. Сучасне музичне життя України.
13. Художня культура української діаспори.

11. Критерії оцінювання ІНДЗ

Бали	Критерії оцінювання включають наступні вимоги:
13-15	<ul style="list-style-type: none"> - зміст викладеного матеріалу повністю відповідає темі і формі подачі, згідно вимог; - за глибиною і повнотою тема повністю розкрита; - студент в роботі дотримався термінологічної чіткості; - не порушена логіка викладу теоретичного матеріалу; - студент у роботі продемонстрував власний погляд на досліджувану проблему; - студент проявив навички самостійної роботи з науковою літературою, джерелами та передовим педагогічним досвідом; - робота має творчий характер; - робота має методичний характер; - студент у роботі зробив висновки та подав практичні рекомендації; - мова викладу грамотна, літературна; - у випадку усного захисту, студент демонструє вміння акцентувати увагу на головному у темі дослідження, виступає коротко, та обґрунтовано.
11-12	<ul style="list-style-type: none"> - дотримано всіх попередніх вимог, проте є незначні огріхи стилістичного характеру та недоліки у методичній складовій роботи; - робота зберігає творчий та прикладний характер.
9-10	<ul style="list-style-type: none"> - студент дотримався усіх необхідних вимог до написання ІНДЗ, робота виконана в цілому правильно, проте: - тема розкрита часткова; - при висвітленні окремих аспектів проблеми відсутні посилання на передовий педагогічний досвід з предмету; - у роботі відсутні висновки та практичні рекомендації.
7-8	<ul style="list-style-type: none"> - при написанні роботи студент послідовно виклав матеріал, але не використав передового педагогічного досвіду та методичної літератури; - робота не містить ґрунтовних висновків; - можуть бути незначні огріхи в оформленні ІНДЗ чи списку використаної літератури.
5-6	<ul style="list-style-type: none"> - студент виклав навчальний матеріал згідно теми ІНДЗ, проте вона розкрита не повно, не використано належної кількості спеціальної літератури; - робота не містить узагальнень; - робота позбавлена оригінальності та елементів творчості;

	- при написанні роботи студент допустив помилки дидактичного чи методичного характеру.
1-4	- зміст викладено матеріалу поверхово розкриває основні положення теми; - у роботі суттєві стилістичні помилки, порушена логіка викладу окремих аспектів проблеми; - використано лише окремі літературні джерела, що не розкривають суті досліджуваної проблеми; - не зроблено необхідних висновків та узагальнень.

12. Форми контролю

1. Усне опитування.
2. Перевірка самостійної роботи.
2. Колоквіум.
3. Бесіда-опитування.
4. Підсумковий контроль (підсумковий модуль).

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення курсу представлено наступними навчально-методичними матеріалами:

- робоча програма;
- стислі конспекти лекцій (у т.ч. електронний варіант);
- питання до семінарських занять (у т.ч. електронний варіант);
- практичні завдання за тематикою змістових модулів (у т.ч. електронний варіант);
- тестові завдання (на паперових носіях, у системі КТС);
- індивідуальні навчально-дослідні завдання;
- електронні версії інформаційного забезпечення зі списку рекомендованої літератури (базової та допоміжної);
- відео-презентації до семінарських занять.

14. ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ:

- Поняття «культура», основні концептуальні підходи до його тлумачення.
- Співвідношення понять «культура» і «цивілізація»: спільне та відмінне.
- Функції культури.
- Типологія та періодизація культури.
- Культура первісного суспільства: загальна характеристика.
- Сутність, причини та наслідки «неолітичної революції».

- Особливості первісного мистецтва.
- Культура пізнього палеоліту.
- Загальна характеристика первісної общини пізнього палеоліту.
- Поселення, предметне середовище, мистецтво.
- Неолітична революція в Україні.
- Побут неолітичного населення України.
- Духовна культура.
- Культура енеолітичного періоду.
- Матеріальна культура землеробів та скотарів.
- Духовна культура та мистецтво. Зооморфізм та антропоморфізм первісного мистецтва.
- Вивчення античних пам'яток півдня України
- Антична колонізація Північного Причорномор'я
- Античні держави Північного Причорномор'я.
- Мова, писемність та освіта Північного Причорномор'я.
- Архітектура, побут, грошова та військова справа.
- Ніконій, Тіра, Борисфеніда, Ольвія, Херсонес Таврійський
- Декоративно-ужиткове мистецтво населення античних міст-держав: фольклор, музика, театр.
- Релігія та культури Північного Причорномор'я.
- Витоки давньослов'янської культури.
- Побут, поселення та городища давніх слов'ян.
- Мова та початки писемності.
- Прикладне мистецтво та духовна культура давніх слов'ян.
- Загальна характеристика періоду.
- Розвиток освіти, писемності та літописання на Русі.
- Книжковий обмін та книгозбірні.
- Архітектура та будівництво Київської Русі.
- Декоративне та образотворче мистецтво Київської Русі.
- Монументальне та прикладне мистецтво Київської Русі.
- Іконопис, книжкова мініатюра Київської Русі.
- Побут Київської Русі.
- Наука та філософські уявлення Київської Русі.
- Центри становлення культури в Галицько-Волинському князівстві: міста, княжі двори, метрополії.
- Особливості літописання та освітньої діяльності в Галицько-Волинському князівстві.
- Основний репертуар рукописної книги в Галицько-Волинському князівстві.
- Особливості будівництва в Галицько-Волинському князівстві.
- Храмове, замкове та містобудівництво Галицько-Волинського князівства.
- Література пізнього середньовіччя. Галицько-Волинський літопис.

- Пісенний та музичний фольклор.
- Церковний спів, побутова пісня та музичні інструменти.
- Образотворче та декоративне мистецтво Галицько-Волинського князівства.
- Наука в Галицько-Волинському князівстві.
- Освіта. Православні та католицькі школи.
- Початки книгодрукування.
- Друкарня Ш.Фіоля. Ф. Скорина
- Друкований трактат Ю. Дрогобича
- Рукописна книга: літописання.
- Будівництво та архітектура: забудова міст, православні храми та особливості архітектури пізньої готики.
- Філософська та науково-природнича думка в 15 столітті.
- Київський гурток книжників.
- Філософські аспекти перекладної літератури.
- Особливості книжкової мініатюри, скульптури та іконопису.
- Становлення театру: ігри та обряди, скоморохи, літургійне дійство.
- Вплив реформаційних рухів на культурне життя в Україні.
- Кальвінізм в Україні.
- Реформи П.Могили.
- Основні осередки культури: літературно-перекладацький гурток в Миляновичах та Острозька слов'яно-греко-латинська академія.
- Заснування та освітньокультурна діяльність братств: Львівське, Київське та Луцьке братства.
- Протестантські школи та єзуїтські колегіуми.
- Особливості архітектури та містобудування 16-17 ст.
- Житлове будівництво. Муровані та дерев'яні церкви.
- Образотворче та декоративне мистецтво.
- Монументальне мистецтво. Іконопис.
- Книжна мініатюра та гравюра.
- Література: Іван Вишенський та полемічна література.
- Театр: шкільний. Шкільні декламації, містерія, вертеп.
- Розвиток філософської та історичної думки.
- Львівська друкарня І. Федоровича.
- Видавнича діяльність князя В.-К. Острозького.
- Друкарня Києво-Печерської лаври.
- Особливості латинсько-польського видання.
- Друкарство другої чверті XVII століття.
- Структура Києво-Могилянської академії.
- Виховні принципи та навчальний процес в академії.
- Міжнародні зв'язки академії з Московською державою, Валахією, Молдовою, Сербією та іншими державами.
- Роль І. Мазепи та П. Могили у становленні культури.

- Козацтво як історичне явище.
- Особливості козацького літописання.
- Особливості архітектури козацької доби: Українське бароко.
- Театральне та образотворче мистецтво в Україні другої половини 17 ст.
- Особливості культурно-мистецького процесу в Україні у 18 ст.
- Освіта та література у 18 столітті.
- Архітектура та образотворче мистецтво другої половини 18 століття.
- Музичне життя в Україні.
- Роль Т.Шевченка у розбудові української культури.
- Малярська творчість Т. Шевченка.
- Становище української культури та науки в 19 століття.
- Організація науково-мистецьких товариств.
- Культурно-освітні заклади та їх роль у розвитку культури.
- Реформа освіти: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки в Україні.
- «Просвіти» та їх роль у культурному процесі.
- Розвиток музичного та образотворчого мистецтва.
- М. Драгоманов та І. Франко як видатні діячі української культури в другій половині 19 століття.
- Розвиток та особливості театрального та музичного мистецтва.
- Архітектура та будівництво.
- Особливості містобудування.
- Образотворче мистецтво: С. Васильківський, І. Труш, О. Новаківський, М. Башкірцева, І. Репін, Л. Жемчужников та ін.
- Скульптура.
- Розвиток музейної справи.
- Радянська українізація та культурна революція.
- Освіта та наука в радянській Україні.
- Художня культура Розстріляного Відродження.
- Особливості літературного життя.
- Мистецтво: живопис, скульптура, архітектура, музика, театр та кіно.
- Становище української науки в евакуації.
- Архітектура та образотворче мистецтво
- Розвиток музичного та театрального мистецтва.
- Становлення засобів масової інформації.
- Радіо. Телебачення та преса.
- Архітектура та образотворче мистецтво
- Стан української культури в період «хрущовської відлиги».

15. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		ІНДЗ (есе, практичне завдання)	Підсумкова контрольна робота	Сума
Лекції	Семінарські, практичні			
-	45	15	40	100

16. Критерії оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
67 – 74	D	задовільно	
60 – 66	E		
35– 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» ставиться студенту за таких умов:

- виконання повного обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;
- високого рівня теоретичної та практичної підготовки, прояву впевненості, творчості, ініціативності, організованості;
- чітких і логічних відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт.

Оцінка «добре» ставиться студенту за таких умов:

- виконання повного обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;
- чітких і логічних відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт;
- у разі недостатнього рівня аналізу, творчості, ініціативності.

Оцінка «задовільно» ставиться студенту за таких умов:

- нечітких відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт;

- у разі недостатнього рівня аналізу, творчості, ініціативності
- виконання програми курсу та індивідуальних завдань;

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту за таких умов:

- невиконання обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;
- невчасного виконання завдань передбачених курсом без поважних причин.

17. Рекомендована література

1. Історія української культури в 5-ти томах. К., 2010.
2. Кордон М.В. Історія української культури: навчальний посібник. Львів: Магнолія 2006, 2011. 336 с.
3. Культурологія. Українська і зарубіжна культура: навчальний посібник / За ред. М. М. Заковича. К.: Знання, 2009. 589 с.
4. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / за ред. Зазюн І., Семашко О. К., 2000.
5. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / за ред. М. Заковича. К., 2006.
6. Шевнюк О. Українська та зарубіжна культура. К., 2002.
7. Шейко В.М. Історія української культури: навчальний посібник / В.М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. К.: Знання, 2010. 271 с.

18. Інформаційні ресурси

1. Наукова періодика України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Сайт «Історична Волинь». URL:<http://istvolyn.info>